

Dumitru VACARIU

Teodor T. Burada (1839—1923) s-a născut la Iași, unde și-a desfășurat de altfel cea mai mare parte a activității sale. A învățat la Academia Mihăileană și alte școli din orașul natal, plecând apoi la Paris, unde a studiat dreptul concomitent cu studiile de violină. După ce și-a luat licența în drept la Paris s-a reîntors la Iași, unde a ocupat mai multe funcții în magistratură, părăsite apoi pentru a deveni profesor la Conservatorul din Iași, susținând în același timp numeroase concerte în țară și străinătate.

Pasionat folclorist și etnograf, a întreprins mai multe călătorii prin toate ținuturile locuite de români, fructificându-și impresiile și studiile făcute la fața locului în diverse publicații de un deosebit interes documentar. În anul 1878 a devenit membru al societății literare „Junimea”, iar în anul 1887 membru corespondent al Academiei Române.

Dintre lucrările sale merită menționate almanahurile muzicale pe diverși ani, studiile asupra vieții și obiceiurilor românilor de pretutindeni, cercetări în domeniul folclorului, o importanță remarcabilă prezentând lucrarea „Istoria teatrului în Moldova”, publicată în două volume, în perioada 1915—1922. A compus, de asemenea diverse studii pentru violină și alte lucrări muzicale.

Cărturar de mare prestigiu și unul dintre principalii animatori ai vieții muzicale din patria noastră în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, T. T. Burada și-a fructificat chemările destinului său în realizări de o deosebită importanță și în variate domenii de activitate.

Înflăcărat patriot, îndrăgostit de istoria, cultura și arta acestui neam, pe care l-a slujit cu devotament o perioadă îndelungată, fiul vornicului Tudorache Burada și-a împărțit viața între muzică, folclor, etnografie, istorie dramatică, istoriografie, colecționare de mari valori artistice și spirituale și atâtea alte domenii de interes național.

Călător neobosit și cercetător atent și pasionat al limbii, vieții și obiceiurilor românilor, T.T. Burada a adus o contribuție substanțială în cunoașterea celor mai semnificative aspecte referitoare la unitatea și continuitatea românilor. Nu o dată când s-a reîntors în patrie din Asia Mică, Istria, Dalmația, Croația, Serbia, Bulgaria, Silezia sau din atâtea alte ținuturi unde fusese pentru cercetări dialectale, etnografice sau folclorice, a adus cu sine fii de țărani români pentru a-i învăța în școlile de pe teritoriul patriei noastre.

Concertele pe care le susținea în țară sau peste hotare erau tot atâtea prilejuri de a-și împărți câștigurile realizate cu cei săraci pe care soarta i-i scotea în cale pretutindeni. Dar nu numai mila și compasiunea față de cei nevoiași îi caracterizau sentimentele, ci mai ales participarea activă, sub diverse forme, în toate ocaziile care se iveau pentru glorificarea trecutului acestui popor sau pentru inițierea unor mari acțiuni pe plan național, menite să sprijine dezvoltarea culturii și artei românești.

În voluminoasa colecție de afișe și de alte publicații de epocă din arhiva Muzeului de literatură din Iași, există o bogată documentație privind activitatea concertistică a lui T. T. Burada, participarea sa permanentă la toate evenimentele de mare însemnătate pentru poporul nostru, legătura indisolubilă între omul de artă și cultură cu viața de fiecare zi a poporului său. Iată menționate în continuare doar câteva din acțiunile întreprinse de T. T. Burada pe plan concertistic în scopuri de o deosebită semnificație pentru conturarea personalității sale :

— La 17 martie 1856, împreună cu fratele său Mihai, T. T. Burada dă un concert la Iași în beneficiul foștilor săi profesori de la Conservator, Het și Gro.

— La 19 martie 1860 dă un concert în scopul obținerii de beneficii pentru formarea cabinetului de fizică din cadrul Colegiului național din Iași.

— La 1 iulie 1875, precum și cu alte ocazii dă concerte pentru obținerea de fonduri în vederea ridicării la Iași a statuii lui Ștefan cel Mare. Tot cu această ocazie compune muzica pentru versurile : „Hai, frați, hai, frați, la navală dați”, scrise de mitropolitul cărturar Dosoftei pe coperta unei psalțiri în amintirea marelui conducător de oști. Cîntecul respectiv a fost interpretat pentru prima dată în anul 1883, cu prilejul inaugurării statuii lui Ștefan cel Mare la Iași.

— La 23 octombrie 1877 dă un concert pentru a veni în ajutorul ostașilor români răniți în Războiul pentru independență.

— La 6 aprilie 1879 dă un concert în beneficiul Spitalului din Huși.

— A prezentat numeroase concerte gratuite pentru „propagarea gustului muzical”, după cum se arată în textul afișului tipărit la 27 ianuarie 1885. Cu prilejul unui astfel de concert prezentat la o dată mai târzie, T. T. Burada se adresează asistenței cu următoarele cuvinte :

„Onorată adunare, unii din Dumneavoastră își mai aduc aminte că în anul 1885 am început a da un șir de concerte gratuite pentru dezvoltarea și propagarea gustului muzical. Acele concerte au fost apoi precedate (sic) de 12 concerte populare date tot în acest scop. În acele concerte au luat parte elevii Conservatorului pentru a-i deprinde a cânta în public și a face muzică de ansamblu instrumental și vocal.

Acele concerte au fost apoi întrerupte în orașul nostru, dar continuate în alte orașe din țară și în mai multe orașe din țări străine, unde în toate am cântat cîntece naționale de la noi. Acuma am început a da iarăși acele concerte populare...

În aceste concerte populare voi vorbi despre muzica poporului nostru, despre artiștii noștri, despre începuturile Conservatorului filarmonic... de la 1836, despre începuturile teatrului nostru național și, în fine, despre tot ce s-a lucrat în țară pe terenul muzical...

Eu în această conferință voi începe cu Dimitrie Cantemir, principele Moldovei. Înainte însă de a vorbi despre scrierile lui muzicale, să-mi dați voie a arunca o privire asupra culturii poporului nostru din timpurile cele mai îndepărtate, vorbind în puține cuvinte despre biografia acestui domn, apoi arătînd și cercelări asupra scrierilor lui muzicale...

Concertele date la 19 ianuarie 1888, la 2 mai 1894, la 29 mai 1894, la 21 octombrie 1895, la 29 noiembrie 1898 sau cu numeroase alte ocazii au avut drept scop principal stringerea fondurilor necesare în vederea susținerii materiale a unor societăți culturale și artistice ca : Societatea „Amicii artelor” „Liga culturală a tuturor românilor”, „Asociația artiștilor din Iași”, Societatea academică „România jună” din Viena și altele.

Pentru a veni în ajutorul săracilor din Iași și alte localități din țară prezintă, de asemenea, numeroase concerte. Menționăm dintre acestea : 9 august 1866 și 10 mai 1870 la Focșani, 9 mai 1868 la Roman, 19 iulie 1889 la Fălticeni, 25 iulie 1889 la Suceava, 28 aprilie 1902 la Tirgu-Frumos precum și în alte localități. Merită menționate, de asemenea, concertele pe care le-a susținut gratuit cu ocaziile unor mari venimente pe plan național ca :

— 16 iulie 1902, sărbătorirea a 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare ;

— 25 ianuarie 1909, sărbătorirea a 50 de ani de la Unirea Principatelor, precum și concertul dat la 17 februarie 1908, pentru „ajutorarea eroilor țărani condamnați în Transilvania”.

Puținele exemple enumerate în acest domeniu din complexa activitate a marelui patriot semnifică nu numai sentimentele nobile de care era animat în permanență, ci mai ales contopirea pulsului său cu pulsul poporului pe care l-a slujit cu atita credință și dăruire, înrolarea sa permanent în rindurile marilor personalități care au pus pietre trainice la temelia culturii și artei societății românești moderne.

Numeroasele scrisori de mulțumire primite de T. T. Burada de la diverse instituții, societăți, biblioteci, asociații, persoane particulare etc. vin să întărească afirmația de mai sus.

Dacă în spațiul acestei succinte prezentări nu avem posibilitatea nici măcar să enumerăm voluminoasa corespondență de mulțumire pentru aportul lui la diverse acțiuni de prestigiu național, primită atit din țară, cit și de la românii răspinșiți în diverse alte țări ale lumii, se cuvine totuși să menționăm faptul că aproape nu a existat grup mai mare sau mai mic de români stabiliți în alte țări și care să nu fi primit din partea înflăcăratului patriot donații masive de cărți și alte publicații românești pentru cunoașterea mai apropiată de către aceștia a țării și poporului din care se trag.

Dincolo însă de acestea, pentru conturarea personalității acestui neobosit pelerin care a cutreierat un spațiu imens semănat cu români risipiți de cumpenele atitor vremuri vitrege, cu vioara sub braț și cu sufletul plin de dragoste, de doine și balade românești, de milă și de admirație, dincolo de aceste exemple care pomenesc prea puțin de uriașă contribuție adusă de T. T. Burada în numeroase alte domenii, în care a umplut goluri mari cu scrieri muzicale, folclorice, etnografice, istoriografice și de altă natură, figura blajină, modestă, binevoitoare, neobosită și veșnic atrasă de noi aspecte privind trecerea și traiul românilor prin veacuri, răsare măreață și demnă de întreaga prețuire a generațiilor prezente și viitoare.

Imensa colecție de instrumente muzicale și alte obiecte vechi adunată de T. T. Burada de-a lungul întregii sale activități a fost donată de acesta statului român și a constituit nucleul de formare a unuia dintre cele mai mari muzee din țară. Să nu uităm că T. T. Burada poate fi considerat pe drept cuvint și pionierul muzeografiei noastre în domeniul etnografic. Cărțile rare, manuscrisele, documentele și fotografiile adunate constituie, de asemenea, valori de prestigiu ale mai multor biblioteci și instituții culturale din țară. Muzeul de literatură din Iași posedă în acest sens o amplă arhivă de documente grăitoare.

Pentru toate comorile create sau culese din popor și redade poporului, pentru marea sa dragoste pe care a nutrit-o față de acest neam, pentru întreaga sa activitate împlinită în diverse domenii, T. T. Burada va rămîne o figură luminoasă în istoria poporului nostru.